

คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี กับ การวิจัยเพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่น

Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University :

Its local society serving researches

ดร.อุทัย อันพิมพ์ และดร.สุวิทย์ โสภภาพล

สาขาการจัดการธุรกิจ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์งานวิจัยรับใช้สังคมของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ดำเนินงานในช่วงปี 2554-2556 ด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบบูรณาการ ระหว่างการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีการสัมภาษณ์เจาะลึกเพิ่มเติม ระหว่างเดือน พฤษภาคม 2557 ผลการศึกษาพบว่า ในระหว่างปี 2554-2556 มีงานวิจัยเพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นที่ ดำเนินการเสร็จสิ้นจำนวน 5 เรื่อง มีนักวิจัยทั้งหมด 11 คน จำแนกเป็นนักวิจัยจากคณะบริหารศาสตร์ 9 คน คณะเกษตรศาสตร์ 1 คน และคณะศิลปศาสตร์ 1 คน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจาก 4 แหล่ง คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2 เรื่อง สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 1 เรื่อง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 1 เรื่อง และเงินรายได้คณะบริหารศาสตร์ 1 เรื่อง ทุกเรื่องใช้วิธี วิทยาการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของ คณะบริหารศาสตร์ และของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผลงานวิจัยพบว่า มีความสอดคล้องกับหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอนในคณะทั้ง 10 หลักสูตร นอกจากนั้นยังพบว่างานวิจัยทั้ง 5 เรื่องได้สร้างความตระหนักรู้ในการดำเนินชีวิต ความตระหนักรู้ในเรื่อง การจัดการหนี้สิน รู้จักการออม การมีส่วนร่วมเพื่อสังคม และการจัดการความรู้ในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะในเรื่องของการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย อันจะนำไปสู่ความผาสุกในการ ดำเนินชีวิตต่อไป และจากงานวิจัยได้ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นใน 2ระดับคือ ระดับ นักวิจัย มีการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน คือ ด้านระบบคิด ความเห็นอกเห็นใจ โอกาสในการทำงาน และด้านการ สร้างเครือข่าย และระดับชุมชน มีการเปลี่ยนแปลง 3ด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหาร จัดการ และด้านการพึ่งพาตนเอง จากงานวิจัยเพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นของคณะบริหารศาสตร์ที่ผ่านมา นับ ได้ว่าเป็นงานวิจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมท้องถิ่นอย่างแท้จริงและเป็นไปตามปณิธาน ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อันก่อให้เกิดความรู้และกระบวนการ 5 ด้าน คือ การสร้างคน การสร้างงาน การสร้างการเรียนรู้ – ความรู้ การสร้างเครือข่าย และการสร้างกลไกเพื่อความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ กระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานวิจัยดังกล่าวยังมีช่องว่าง คือ

โครงการวิจัยแต่ละเรื่องเป็นงานวิจัยที่มีระยะเวลาสั้นเพียง 1-2 ปี ซึ่งอาจจะยังไม่เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน กลุ่มเป้าหมายยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้น คณะหรือมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีควรที่จะมีกลไกที่จะสนับสนุนให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง หรือการวิจัยต่อยอดเพื่อจะได้สร้างความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มเป้าหมายอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การสังเคราะห์งานวิจัย สังคมท้องถิ่น คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Abstract

The purposes of this paper were to gather and synthesize the local society serving researches of the Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University operated during the years 2011-2013 , with an integrated methodology of document research , qualitative research and depth interview during May 2014. The results showed that during the years 2011 to 2013 , there were 5 researches have been conducted by 11 researchers consisted of 9 researchers from the faculty of management science and 1 researcher from faculty of Liberal Arts and 1 researcher from Faculty of Agriculture. Research fund provided from four major sources: Thai Research Fund(TRF) provided 2 funds, National Research Council of Thailand provided 1 fund , Office of the Higher Education Commission provided 1 fund : OHEC and Faculty of Management Science provided 1 fund .It was found that the research titles and the findings of 5 researches consistent with total of 10 curriculums provided by The Faculty of Management Science. Moreover, the research also built the awareness of human living and debt condition, money saving behavior, participation for society and knowledge management for career, especially the knowledge in agriculture as it was the basis career of the target group. The research also created 2 level of changes consist of **researcher level**; thinking system, empathy, working opportunity and networking and **community level** ; learning process, management process, and self reliance. Moreover, the results of the studies can build 5 processes for local society; development of human competence, work provision, knowledge and learning skill building, and the mechanic for sustainability those also match to 21st century learning processes. However, there was a gap found in the research operation i.e. the short duration of only 1-2 years of research operation resulted to the unclear impact of researches resulted toward the target groups therefore, the target group couldn't reach the ability of self-

reliance. Therefore, the various fund sources should encourage the further research conducting to strengthen the economic and social prospects of sustainability

Keywords: research synthesis, local society, Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University

1. บทนำ

คณะบริหารศาสตร์ นับเป็นคณะในลำดับที่ 6 ของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีโดยสมามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้มีมติเห็นชอบให้จัดทำโครงการจัดตั้งคณะบริหารศาสตร์ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2540 และในปี 2541 ได้จัดการเรียนการสอนในวิชาศึกษาทั่วไป และผลิตบัณฑิตสาขาบริหารธุรกิจการบัญชี การเงินการธนาคารเป็นครั้งแรก ต่อมาได้ขยายหลักสูตรเพิ่มขึ้นถึง 10 หลักสูตรในปี 2550 เปิดสอนตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ประกอบด้วย หลักสูตรบัญชี หลักสูตรการเงินและการธนาคาร หลักสูตรการจัดการธุรกิจ หลักสูตรการจัดการธุรกิจ (ภาษาอังกฤษ) หลักสูตรการตลาด หลักสูตรสารสนเทศเพื่อการจัดการ หลักสูตรอุตสาหกรรมบริการ หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต และหลักสูตรพัฒนบูรณาการศาสตร์ รวมทั้งงานวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมรวมทั้งสิ้น 8 หลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง และหลักสูตรพัฒนบูรณาการศาสตร์ ได้ปิดหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ปัจจุบันมีนักศึกษาประมาณ 3,200 คน อาจารย์ 56 คน และบุคลากรสายสนับสนุนรวม 24 คน (งานบุคคลคณะบริหารศาสตร์, 2557)

ด้านการวิจัยมหาวิทยาลัยได้กำหนดเป็นกลยุทธ์ที่ 3 คือพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยเพื่อยกระดับสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับชาติและภูมิภาคลุ่มน้ำโขงโดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการวิจัยและส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ โดยมีมาตรการ 7 ประการประกอบด้วย 1) พัฒนาระบบกลไกการบริหารงานวิจัยให้สามารถดำเนินงานเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) ส่งเสริม และสนับสนุนงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นให้เข้มแข็งและโดดเด่นเป็นชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัยและสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ 4) ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถในการแสวงหาแหล่งทุนวิจัย 5) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการวิจัยศูนย์ความเชี่ยวชาญอุทยานวิทยาศาสตร์ 6) เผยแพร่ประยุกต์ใช้ จัดการความรู้ การบูรณาการวิจัย การเรียนการสอน บริการวิชาการ เชื่อมโยงงานวิจัยสู่อุตสาหกรรม และ 7) มาตรการบริหารจัดการทรัพยากรเชิงปัญญาเช่นเดียวกันกับคณะบริหารศาสตร์ ที่ได้กำหนดเป็นกลยุทธ์ที่ 3 เช่นกันคือ ยกระดับการวิจัยสู่สากลโดยพัฒนาส่งเสริมการทำวิจัยและสนับสนุน

ความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานทั้งภายในภายนอกมหาวิทยาลัยและมีมาตรการ 5 ประการ คือ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัย และสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ 2) พัฒนาระบบและกลไกบริหารงานวิจัย ให้สามารถดำเนินงานเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัย และสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ 4) ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถในการแสวงหาแหล่งทุนวิจัย และ 5) สนับสนุนส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน การวิจัย แบบบูรณาการ การบริการวิชาการ และพัฒนาสังคม ซึ่งทั้งสองส่วนมีลักษณะที่สอดคล้องกัน

สำหรับการสนับสนุนและขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นหรือรับใช้สังคม พบว่า มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2549 ต่อมามหาวิทยาลัยได้ยกระดับของการทำงานและขับเคลื่อนให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้นเรื่อยๆ และได้ตกลงลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำหรับการศึกษารูปแบบในการขับเคลื่อนหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัยภายใต้กระบวนการหารูปแบบด้วยวิธีการวิจัยแบบ PAR ทำให้ตั้งแต่ปี 2554 – ปัจจุบัน มีจำนวนงานวิจัยเพื่อรับใช้สังคมในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีถึง 35 โครงการ ได้แก่ ชุดวิชาการ 18 โครงการ ชุดวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา 7 โครงการ ชุดภัยพิบัติ 5 โครงการ และ ปี 2556 ชุดสนับสนุน เครือข่ายนักวิชาการ 5 โครงการ ประกอบด้วยนักวิชาการจากคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 11 คณะ มีจำนวนนักวิจัย 48 คน จาก 9 คณะ 1 วิทยาลัยและ 1 วิทยาเขต (งานวิจัยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2557) จากแนวทางดังกล่าวจึงได้มีนักวิจัยในส่วนของคณะบริหารศาสตร์ เกิดความสนใจในการทำวิจัย โดยมีความมุ่งหวังว่าจะนำศาสตร์ที่มีการจัดการเรียนการสอนในคณะบริหารศาสตร์ เพื่อไปพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ให้กับหมู่บ้านหรือชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น แต่จากการดำเนินการที่ผ่านมาเป็นการดำเนินการวิจัยที่ต่างคนต่างทำ ต่างหน่วยงานที่สนับสนุน ซึ่งชุดความรู้ค่อนข้างจะจัดกระจายตามศาสตร์ที่นักวิชาการแต่ละสาขาลงไปทำวิจัย จึงอาจเป็นเรื่องยากที่จะบูรณาการชุดความรู้ในการนำไปใช้ทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนทั้งเพื่อการจัดการเรียนการสอน จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดเป็นคำถามวิจัยที่ว่า **“คณะบริหารศาสตร์มีการวิจัยด้านรับใช้สังคมท้องถิ่นอย่างไร”** เพื่อจะได้รับทราบจำนวนของงานวิจัยที่ดำเนินการ ตลอดจนทั้งมีผลกระทบต่อชุมชนสังคมกลุ่มเป้าหมายอย่างไร อันจะนำไปสู่การพัฒนาการวิจัยของคณะให้เป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทของชุมชนของนักวิจัยมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญจะนำไปสู่การสร้างชุดความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ได้อย่างไร และจะสนองตอบการดำเนินชีวิตที่เป็นสุขได้อย่างไร

2. วัตถุประสงค์

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อรวบรวมผลการดำเนินงานวิจัยเพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ดำเนินงานระหว่าง พ.ศ. 2554-2556 และเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่ดำเนินงานระหว่าง พ.ศ. 2554-2556อันจะนำไปสู่การขยายผลต่อไป

3. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงบูรณาการ(Integrated research)ระหว่างงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการรวบรวมรายงานการวิจัยที่นักวิจัยในคณะบริหารศาสตร์ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ระหว่างปี 2554-2556 ด้วยวิธีการจำแนกตามลักษณะของศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาโดยยึดหลักสูตรที่มีการจัดการเรียนการสอนในคณะเป็นเกณฑ์ ที่มาของนักวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย กลุ่มเป้าหมาย จากนั้นผู้วิจัยจะได้นำผลการวิจัยในแต่ละเรื่องมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงผลที่เกิดขึ้น และการตอบโจทย์วิจัยที่นักวิจัยได้ตั้งคำถามไว้ ตลอดทั้งการลงพื้นที่การวิจัยเพื่อสอบถามข้อมูลในเชิงลึกกับกลุ่มศึกษาเพิ่มเติม จากนั้นจะนำผลการสังเคราะห์ที่ได้มาจัดกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับสาขาที่จัดการเรียนการสอนในคณะบริหารศาสตร์ เพื่อตอบมาตรการและกลยุทธ์การวิจัยของคณะบริหารศาสตร์และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จากนั้นจึงเป็นการนำเสนอข้อมูลด้วยการเขียนรายงานการวิจัยเพื่อเผยแพร่ต่อไป

4. ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลรายงานการวิจัยรับใช้สังคมท้องถิ่นของคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ดำเนินการวิจัยระหว่างปี 2554-2556 พบว่ามีจำนวน 5 เรื่อง ส่วนใหญ่พบว่าเป็นงานวิจัยที่ดำเนินการวิจัยในเขตพื้นที่รอบๆ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประกอบด้วย ตำบลเมืองศรีโค ตำบลโพธิ์ใหญ่ และตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ มีเพียงหนึ่งเรื่องเท่านั้นที่ดำเนินการวิจัยในเขตพื้นที่ตำบลท่าลาด อำเภอวารินชำราบ และตำบลท่าโพธิ์ศรี อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่มีทั้งแบบสอบถาม สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อยเป็นเครื่องมือวิจัยทั้ง 5 เรื่อง และที่สำคัญทุกงานวิจัยได้เลือกใช้วิธีวิทยาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เข้ามาใช้ในการดำเนินการวิจัยด้วย จึงนับได้ว่ากลุ่มเป้าหมาย ชุมชน และนักวิจัยได้มีโอกาสมาช่วยในการวางแผนงานร่วมกัน ร่วมกันเรียนรู้ลงสู่การปฏิบัติ และร่วมรับผลประโยชน์และผลกระทบร่วมกัน โดยมีผลการการวิจัยของแต่ละเรื่องดังนี้

4.1 เรื่องการจัดการความรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตาม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 1

นักวิจัยประกอบด้วย ดร.อุทัยอันพิมพ์ผศ.ดร.บุญส่ง เอกพงษ์ดร.สุวิทย์ ไสภาพล และอาจารย์
 รินทร์ลภัส ชัยหิรัญกิตติ มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษากลไกกระบวนการดำเนินงานปัญหาและ
 อุปสรรคและผลการดำเนินงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัย
 อุบลราชธานี 2) เพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัย
 อุบลราชธานี 3) เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่ชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ผสมผสานภูมิปัญญาสากลให้เป็นชุมชนที่มีความหลากหลาย และบูรณาการของความเป็นชุมชนทั้ง
 ทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และ 4) เพื่อให้ชาวชุมชนรอบๆ มหาวิทยาลัย
 อุบลราชธานี มีส่วนร่วมในกระบวนการฟื้นฟูวิถีชีวิตชุมชนและทรัพยากรสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ พื้นที่วิจัยคือ
 องค์การบริหารส่วนตำบลคำขวาง และองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภอวารินชำราบ จังหวัด
 อุบลราชธานี สนับสนุนการวิจัยโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. การจัดการความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนสามารถจำแนกได้เป็น 2 แบบ คือ การเรียนรู้ในระบบ
 เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของหน่วยงานทั้งราชการและหน่วยงานเอกชนต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่ง
 อาจจะไม่ใช่ความต้องการเรียนรู้ที่แท้จริงของชุมชน จึงมักจะไม่ค่อยจะยั่งยืน และการเรียนรู้แบบธรรมชาติ
 เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของชุมชน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการจัดการความรู้ของคนใน
 ชุมชน เพื่อที่จะให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข จึงมักจะมีคามยั่งยืนมากกว่าแบบแรก

2. การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ชุดความรู้ภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ที่ได้มีการพัฒนา
 กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ส่วนใหญ่จะเป็นชุดความรู้ด้านภูมิปัญญา
 ท้องถิ่นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนดั้งเดิมมีอาชีพการเกษตรเป็นหลัก
 ชุดความรู้ที่เกิดจากการพัฒนาได้แก่ ชุดความรู้การทำนา การปลูกเห็ด การเลี้ยงกบ ปลา การเลี้ยงเป็ดเทศ
 เป็ดไข่ ปลูกไผ่ เป็นต้น และชุดความรู้ที่หลากหลายดังกล่าว ชุมชนจึงได้ข้อสรุปและเรียกรวมกันว่า “ชุด
 ความรู้การทำเกษตรประณีต” โดยมีเครือข่ายที่ร่วมการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพจำนวน 4 เครือข่าย โดย
 มีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็นหน่วยขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

3. การผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาสากลเป็นกระบวนการจัดการความรู้ของคนในชุมชนเพื่อความอยู่รอด โดยเฉพาะในเรื่องของการประกอบอาชีพเกษตรกรกลุ่มศึกษาได้มีการปรับใช้เครื่องมือในการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม เช่น เครื่องท่อนแรง เครื่องอำนวยความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ความรู้วิทยาศาสตร์เรื่องเห็ดราวิทยา เช่น เห็ดละโงก เห็ดเผาะ เห็ดผึ้ง ซึ่งเป็นเห็ดธรรมชาติที่นับวันเริ่มสูญหายไปจากป่าชุมชน สมาชิกของชุมชนจึงได้ร่วมกันเรียนรู้ด้วยการนำเชื้อเห็ดพื้นบ้านดังกล่าวมาปลูกร่วมกับต้นไม้ นับเป็นการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีขั้นตอนการปลูก 4 วิธี คือ

1. การใช้ดินเชื้อ (Soil inoculums) โดยนำดินเชื้อเห็ดพื้นบ้านบริเวณโดยรอบต้นไม้ที่เคยเกิดเห็ดมาก่อน ขุดลึกประมาณ 10-20 ซม. ให้มีรากเดิมติดมาด้วย แล้วนำไปคลุกกับดินเพาะปลูกอัตรา 1:5 จากนั้นจึงนำเมล็ดหรือต้นกล้าไม้ที่เป็นพืชอาศัยของเห็ดชนิดนั้นๆ เป็นวิธีที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และง่ายต่อการปฏิบัติ

2. การใช้สปอร์ (Spore inoculums) โดยการนำสปอร์ไปละลายน้ำหรือใช้สปอร์คลุกโดยตรงกับเมล็ดพันธุ์ก่อนเพาะกล้า หรือนำสปอร์มาละลายน้ำในอัตราส่วน 1:100 แล้วนำไปรดกับต้นกล้าหรืออาจจะนำไปคลุกกับเมล็ดก่อนเพาะก็ได้

3. การใช้ดอกเห็ด (Sporocarp inoculums) นำดอกเห็ดไปบดให้ละเอียดโดยเครื่องปั่นน้ำผลไม้ให้มีขนาดเล็กแล้วนำไปผสมน้ำที่สะอาด อัตราส่วน 1:100 จากนั้นนำไปรดบนเมล็ดพันธุ์ หรือต้นกล้าในแปลงเพาะหรือต้นไม้ใหญ่ เป็นวิธีการที่ใช้ได้ผลดีแต่มีข้อเสียตรงที่การเก็บดอกเห็ดต้องรอช่วงฤดูฝน จึงจะสามารถเก็บดอกเห็ดในปริมาณมากๆ วิธีการนี้ต้องรีบนำดอกเห็ดมาใช้ทันทีมิฉะนั้นดอกเห็ดจะเน่าสลายเสียก่อน

4. การใช้เส้นใย (Mycelial inoculums) นำเชื้อเห็ดไปเลี้ยงในอาหาร พี ดี เอ แล้วเติมวิตามินบี 1 จำนวน 1 เม็ด และเติมภูไมท์ซัลเฟต 30 กรัม เลี้ยงเชื้อได้ภายใน 3-4 เดือน จากนั้นนำเอาหัวเชื้อไปคลุกดิน หรือนำไปปั่นผสมน้ำแล้วนำไปรดต้นกล้า หรือหากมีป่าไม้อยู่แล้วให้ใช้จอบขุดบริเวณรอบๆ ต้นไม้ที่เป็นพืชอาศัยของเห็ดชนิดนั้นๆ ลึกประมาณ 10-20 ซม. (ให้เห็นราก) จำนวน 3-4 จุด นำเชื้อเห็ดที่ละลายน้ำแล้วใส่ลงไปที่จุดละประมาณ 1 แก้ว (100 ซีซี) จากนั้นให้กลบด้วยปุ๋ยคอกประมาณ 1 กำมือ และกลบทับด้วยดินและเศษใบไม้ผุอีกครั้ง เพื่อเร่งให้รากไม้มากินอาหารและดึงเชื้อเห็ดไปอยู่ด้วยเร็วขึ้น หากเป็นฤดูแล้งควรรดน้ำเพื่อให้ความชื้นต้นไม้ที่ปลูกเชื้อเห็ดซึ่งจะทำให้การเกาะติดของเชื้อดีและเร็วขึ้น หากมีความอุดมสมบูรณ์เพียงพอจะสามารถเกิดดอกเห็ดได้ภายใน 1 ปี

4. การอนุรักษ์และจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยชุมชนเกิดจิตสำนึกในการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่นับวันที่จะเริ่มหมดไปจากชุมชน ด้วยกระบวนการเรียนรู้การปลูกป่าร่วมกับการปลูกเห็ดเพื่อสร้างเป็นแหล่งอาหารของชุมชนทั้ง 2 เครื่องข่ายที่เป็นพื้นที่วิจัย อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์กลุ่มน้ำห้วยตองเวดซึ่งเป็นแหล่งน้ำสาธารณะของชุมชนเพื่อให้ลูกหลานได้มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สะอาดใช้สืบต่อไป

4.2 เรื่องรูปแบบการบริหารจัดการหนี้สินของชุมชนบ้านโนนเค็งตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

นักวิจัยประกอบด้วยผศ.ดร.รุ่งรัศมี บุญดาว ดร.อุทัย อันพิมพ์ อาจารย์ยรินทร์ภัสร์ ชัยหิรัญกิติ์ อาจารย์ณรงค์ศักดิ์ ธงอาสา และดร.เหมววรรณ เหมะนัค มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์และภาวะหนี้สินของชุมชนบ้านโนนเค็ง 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดการก่อเกิดและเพิ่มพูนหนี้สินของชุมชนบ้านโนนเค็ง 3) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้จ่าย การออม และการลงทุนของชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนเค็ง และ 4) เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการหนี้สินของชุมชนบ้านโนนเค็ง สนับสนุนการวิจัยโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ภาวะหนี้สินของชุมชนบ้านโนนเค็ง จากการศึกษาพบว่าปัญหาของครัวเรือนในชุมชนอันดับที่หนึ่ง คือ ขาดแคลนเงินทุน รองลงมาคือมีภาวะหนี้สิน และถัดมาคือ ขาดเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ภัยแล้ง และต้นทุนการผลิตสูง นอกจากนี้ยังพบว่ารายจ่ายยังเป็นต้นเหตุหนึ่งแห่งการเป็นหนี้ของชุมชน เพราะจากการศึกษาพบว่ารายจ่ายเฉลี่ยที่มากที่สุดรายครัวเรือน คือ ค่าอาหาร รองลงมาคือ ค่าระหนี้ ธกส. และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งชี้ให้เห็นว่ารายจ่ายของครัวเรือนนับว่าสูงพอสมควร และหากพิจารณารายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพแล้วยังพบว่ารายจ่ายของสมาชิกกลุ่มศึกษายังพบว่ามีรายจ่ายที่ต้องดูแลและส่งเสียลูกหลานให้เรียนหนังสือที่ค่อนข้างจะสูงด้วย

2. **เงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดการก่อเกิดและเพิ่มพูนหนี้สิน**สามารถจำแนกหนี้สินของชุมชนได้ 2 ส่วน คือ หนี้สินจากสถาบันการเงินภายนอก และจากสถาบันการเงินภายในชุมชน สำหรับหนี้สินที่สมาชิกกู้ยืมจากกองทุนต่างๆ ส่วนเหตุผลในการกู้ยืมเงินของครัวเรือนในชุมชนบ้านโนนเค็ง ส่วนใหญ่เป็นการยืมมาเพื่อใช้ในการครองชีพ และการลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ถัดมาคือ เพื่อใช้จ่ายในการศึกษาบุตร และเพื่อซื้อสินทรัพย์ จากข้อมูลดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าความจำเป็นในการดำเนินชีวิตของครัวเรือนส่งผลให้เกิดภาวะหนี้สิน ทั้งนี้ยังเป็นผลมาจากรายได้ในการประกอบอาชีพไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในครัวเรือนที่มีมากกว่า อีกทั้งความจำเป็นในการใช้เงินก็ล้วนแต่เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในสังคม

3. **การแก้ปัญหาหนี้สินของชุมชน**จากการศึกษาพบว่าชุมชนมีรูปแบบในการแก้ปัญหาหนี้สิน 5 รูปแบบ คือ

1. **การทำบัญชีครัวเรือน**เป็นเครื่องมือที่มีพลังมากทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้ถึงสถานะทางการเงินของตนเองและจะได้นำไปเป็นข้อมูลเพื่อที่จะวางแผนลดค่าใช้จ่ายได้ต่อไปซึ่งจากสรุปผลจะเห็นได้ว่าในช่วงหลังผู้เข้าร่วมกิจกรรมเริ่มตระหนักและมีการลดค่าใช้จ่ายลงนอกจากนั้นจะทำให้ทราบถึงจำนวนหนี้สินของครัวเรือนและชุมชน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์อย่างมากในการวางแผนพัฒนาตนเองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. **กิจกรรมศึกษาดูงาน** เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การออม กิจกรรมสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการช่วยเหลือกัน นับเป็นการเติมเต็มและการสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกของชุมชนในการที่จะต่อสู้ในชีวิตต่อไป

3. **การเพิ่มรายได้** สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างความรู้เพื่อสร้างอาชีพให้กับสมาชิกชุมชนด้วยการเพาะเห็ดในขอนไม้ การปลูกป่าปลูกเห็ด และอาชีพอื่นให้มากขึ้น

4. **การลดรายจ่าย**เป็นกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน เช่น การปลูกพืชสวนครัว การทำน้ำยาล้างจาน การทำสบู่ การทำแชมพู ซึ่งชุมชนพยายามในการที่จะหาแนวทางในการลดรายจ่ายในครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง

5. **การออม**เป็นกิจกรรมสำคัญอย่างยิ่งที่สมาชิกชุมชนได้แสดงออก ทั้งนี้เนื่องจากหากสมาชิกหาเงินมาได้มากแต่ไม่รู้จักถนอมสุดท้ายเงินก็จะไม่เหลือและมีโอกาสเป็นหนี้เช่นเดิม

4.3 รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรและการจัดการตลาดกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ปลอดสารพิษบ้านราษฎร์เจริญ ตำบลท่าลาด อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

นักวิจัยประกอบด้วย ดร.สุมาลี เสงยวิจิตร ดร.สุวิทย์ โสภภาพ ดร.สุภาวดี ขุนทองจันทร์ และ ผศ.ศิริรัตน์ เชนศิริศักดิ์มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านราษฎร์เจริญ 2) ศึกษาสถานการณ์ปัญหาด้านการบริหารจัดการองค์กรและการตลาด 3) ศึกษาศักยภาพ ปัจจัยเงื่อนไข ข้อจำกัดของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ปลอดสารพิษ 4) หารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรและการจัดการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) พัฒนาศักยภาพในการหาช่องทางการตลาดของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สนับสนุนการวิจัยโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. พัฒนาการของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านราษฎร์เจริญเป็นกลุ่มเกษตรกรที่ได้เริ่มทำนาแบบอินทรีย์มานานกว่า 10 ปี มีสมาชิกกลุ่ม 2 กลุ่มคือผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ตำบลท่าลาด ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรจากบ้านราษฎร์เจริญ และบ้านท่าลาดจำนวน 7 ครอบครัว อีกกลุ่มจากบ้านทองหลาง ต.ท่าโพธิ์ศรี อ.เดชอุดม จำนวน 6 ครอบครัว ทั้งหมดเป็นสมาชิกของมูลนิธิเข้าต่อสภานธรรม ที่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศไต้หวัน ซึ่งเป็นสถานที่ที่หลอมรวมสมาชิกให้มีความสามัคคี และทำให้เกิดกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน การทำนาแบบอินทรีย์มีต้นทุนการผลิตทั้งหมดตลอดฤดู เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการทำนาแบบเคมีแล้วมีต้นทุนแตกต่างกันหลายเท่าตัว เพราะราคาปุ๋ยเคมีในปัจจุบันมีราคาสูงมากเมื่อเทียบกับการใช้ปุ๋ยและฮอร์โมนแบบอินทรีย์ ฉะนั้นการทำนาของเกษตรกรที่ใช้วิธีการจ้างงานและซื้อปัจจัยการผลิตจากภายนอกทั้งหมดอาจจะเป็นข้อกังวลในเรื่องของความสามารถของขบวนการผลิตเพราะเกษตรกรไม่สามารถตรวจสอบและควบคุมได้ ทั้งหมดทุกอย่างเกิดปัจจัยเสี่ยงที่จะมีการปนเปื้อนสารเคมีในบางขั้นตอนที่ปนเปื้อนมาจากปัจจัยการผลิตที่ซื้อมาใช้ และตัวแรงงาน รวมถึงรถไถนา รถเกี่ยวข้าวที่มารับจ้างทำนา และเกี่ยวข้าว

2. สถานการณ์ปัญหาด้านการบริหารจัดการองค์กรและการตลาดปัญหาการขาดความร่วมมือที่ดีถึงแม้ว่าสมาชิกแต่ละคนจะเป็นเครือญาติกันแต่ก็ไม่ได้มีส่วนร่วมได้เสียกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีสมาชิกเข้าร่วมบริหารจัดการไม่มากนัก บริหารจัดการด้วยสมาชิกเพียง 3 – 4 คนเท่านั้น ภาระหนักจึงตกอยู่ที่ประธานกลุ่ม จึงทำให้การขยายตัวเป็นไปอย่างช้าๆ ประกอบกับขาดเงินทุนที่จะนำมาซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้กลุ่มขาดสภาพคล่องในการดำเนินงาน

3. ศักยภาพ ปัจจัย เงื่อนไข ข้อจำกัดของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ปลอดสารพิษสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม มีศักยภาพในการผลิตข้าวอินทรีย์ปลอดสารพิษและมีความมุ่งมั่นที่ดีในการที่จะขยายกลุ่มเพิ่มขึ้นแต่ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ นาข้างเคียงยังมีการใช้สารเคมีอยู่จำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาในการป้องกันน้ำหรือสารเคมีจากนาข้างเคียงเข้ามาในนาได้ เกษตรกรต้องใช้ทุนค่อนข้างสูงในการจัดทำคันกั้นน้ำจากนาข้างเคียงและปลูกต้นไม้กั้นไม่ให้สารเคมีจากนาค้างเคียงปลิวมาได้ สำหรับด้านการตลาดชาวบ้านยังขาดมุมมองในการทำตลาดอย่างเป็นระบบเนื่องจากมีแนวความคิดว่าการไปขอร้องสินค้าในร้านค้าซึ่งไม่

สะดวกจะให้วางขายจะเป็นการไปรบกวนคนอื่น ซึ่งอาจจะถือเป็นการสร้างบาปจึงทำให้การขยายตลาดเป็นไปอย่างช้าๆ และปัจจัยด้านเงินลงทุนเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ไม่สามารถขยายกลุ่มสมาชิกได้ง่ายนักคือการปรับเปลี่ยนการทำงานโดยสารเคมีมาเป็นนาอินทรีย์ในช่วง 3 - 5 ปีแรกจะไม่ให้ผลผลิตมากนักซึ่งหากเกษตรกรมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายอาจทำให้ไม่สามารถทนรอจนถึงระยะที่ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องได้

4. รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรและการจัดการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่าแต่ละกลุ่มจะมีการแบ่งภาระหน้าที่กันอย่างชัดเจนตามโครงสร้างของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความถนัด เช่น กลุ่มบ้านราษฎร์เจริญได้มอบหมายให้นายทำนอง วงศ์คำเหล่า เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีหน้าที่คิดต้นทุนตัดสินใจในการดำเนินกิจการกลุ่มหลังจากที่ได้มีการประชุมกับสมาชิกกลุ่มรวมถึงการติดต่อกับลูกค้าและรับคำสั่งซื้อ ติดต่อกับหน่วยงานราชการต่างๆ และนายการิณนักร้อย ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีหน้าที่แจ้งข่าวสาร สำหรับกลุ่มชุมชนบ้านทองหลางจะเน้นหนักไปในเรื่องการเกษตร การทดลองเพาะปลูก การทำน้ำหมักชีวภาพ การทำฮอรัโมนเร่งผลผลิต และการตรวจสอบควบคุมสมาชิกกลุ่มให้ดำเนินการผลิตแบบอินทรีย์อย่างเคร่งครัด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการใหม่ๆที่สมาชิกเป็นผู้ค้นพบกันเอง แขนงที่คอยตรวจสอบขบวนการเพาะปลูกของกลุ่มและในขณะเดียวกันคือ กลุ่มบ้านทองหลางซึ่งมีการแบ่งภาระหน้าที่ตามความถนัดเช่นกัน

5. รูปแบบและการพัฒนาศักยภาพการจัดการการตลาดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านราษฎร์เจริญมีข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาวของจังหวัดอุบลราชธานี แต่ยังคงประสบปัญหาการขายข้าวอย่างต่อเนื่อง กลุ่มได้ร่วมกันหาช่องทางจำหน่ายหลายช่องทาง แต่ไม่เป็นผล ต่อมาได้มีการเปิดเป็นร้านค้าขายข้าวและมีตราสินค้า (ยี่ห้อ) เป็นของตนเองโดยเปิดขายบริเวณด้านหน้าทางเข้าหมู่บ้านติดถนนหลวงสายอุบลฯ-ศรีสะเกษ และติดต่อหาลูกค้าร้านขายอาหารที่ใช้ข้าวหอมมะลิบริการให้ลูกค้าและพยายามขยายตลาดโดยการรับคำสั่งซื้อทางโทรศัพท์เพื่อความยั่งยืนของกลุ่มดีกว่าที่จะขายเป็นข้าวเปลือกให้กับโรงสีซึ่งมีราคาต่ำกว่า

4.4 เรื่องรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออก ด้วยการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

นักวิจัยประกอบด้วย อาจารย์รัชณี แสงศิริ และ ดร.ปวีณา คำพุกกะ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออกด้วยการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออกด้วยการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออก สนับสนุนการวิจัยโดย สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. รูปแบบการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบคือ 1) การก่อตั้ง 2) สมาชิก 3) คณะกรรมการ 4) การบริหารงาน 5) ระบบการดำเนินงาน โดยได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการทำงานในแต่ละด้านโดยเฉพาะแนวคิดการพึ่งพาตนเองในการริเริ่มก่อตั้ง

2. ปัญหาและอุปสรรค ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นมี 3 ประเด็นคือ 1) ระยะเวลาการให้บริการ 2) การขาดแคลนผู้สืบทอด 3) เงินต้นระบบ จากปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการพัฒนาแก้ไขโดยมุ่งให้ธนาคารสัจจะออมทรัพย์เกิดความยั่งยืนด้วยการทำกิจกรรม ธนาคารเยาวชนและกิจกรรมร้านค้าชุมชน

3. ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกประกอบไปด้วย 4 ด้าน และจากการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นว่าธนาคารมีประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 จากคะแนนเต็ม 5 และหากจะพิจารณาประสิทธิภาพรายด้านพบว่า ด้านการอยู่รอดของธนาคารสมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุด (3.94) รองลงมาคือด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพมากเช่นกัน (3.86) ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของธนาคารมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (3.81) และด้านการทำกำไรซึ่งมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากเช่นกัน (3.73) จึงจัดได้ว่าการบริหารของธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกมีประสิทธิภาพในระดับที่ดี

4.5 เรื่องรูปแบบการบริหารจัดการบัญชีของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาสู่การเป็นธนาคารชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็ง

นักวิจัยคือ อาจารย์รัชณี แสงศิริ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพการณ์การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็ง 2) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการบัญชีที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็งสู่การเป็นธนาคารชุมชน และ 3) ประเมินประสิทธิผลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็งในประเด็นการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ประสิทธิภาพหรือผลกำไร ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องและการอยู่รอด สนับสนุนงบประมาณการวิจัยโดย เงินรายได้คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. สภาพการณ์การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็ง พบว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็งมีการดำเนินงานที่เกิดจากความต้องการของชาวบ้านด้วยตนเองเพื่อที่จะได้เป็นแหล่งเงินทุนของตนเองภายในหมู่บ้านและต้องการให้กลุ่มออมทรัพย์สามารถพัฒนาไปเป็นธนาคารของชุมชนในอนาคต แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่ามีปัญหาด้านการจัดการหลายเรื่อง โดยเฉพาะทางด้านบัญชี

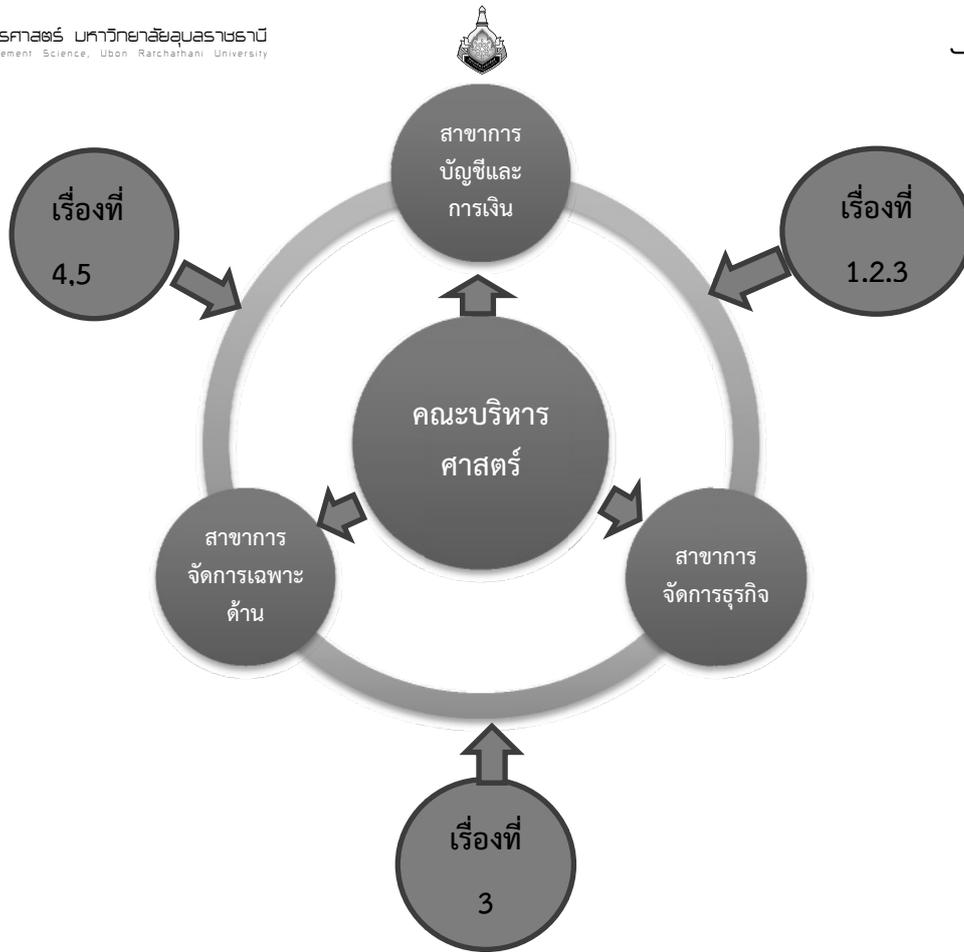
2. การกำหนดรูปแบบจากการวิจัยทำให้สามารถกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการบัญชีที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มขึ้น ประกอบไปด้วย 7 ระบบ คือ 1) ระบบการสมัครสมาชิก 2) ระบบการฝากเงิน 3) ระบบการถอนเงิน 4) ระบบการกู้ยืม 5) ระบบการชำระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ย 6) ระบบการจ่ายเงินปันผล 7) ระบบการจัดทำบัญชีและงบการเงิน โดยทั้ง 7 ระบบจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันจนสามารถนำไปจัดทำรายงานทางการเงินและใช้ในการวางแผนบริหารจัดการได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นธนาคารชุมชนได้ อย่างไรก็ตามถึงแม้กลุ่มจะมีการบริหารจัดการบัญชีที่เหมาะสม แต่การพัฒนาสู่การเป็นธนาคารชุมชนยังคงมีปัจจัยอื่น ๆ อีกเช่น การมีสถานที่ทำการ การเปิดให้บริการเป็นประจำ ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการได้ดีเท่าที่ควร

3. ประสิทธิผลของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวัดประสิทธิผลของกลุ่มออมทรัพย์ออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการอยู่รอดของกลุ่ม ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง และด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์ พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการประสิทธิผลของกลุ่มออมทรัพย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 จากคะแนนเต็ม 5 สามารถพิจารณาถึงประสิทธิภาพของกลุ่มเป็นรายด้านได้ คือ (1) ด้านการอยู่รอดของกลุ่ม พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นอยู่ในระดับมาก (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03) (2) ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องมีระดับความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (4.00) และ (3) ด้านการทำกำไรพบว่าข้อมูลจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีประสิทธิภาพสูงอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (3.92) และอยู่ในระดับมาก (3.89) จึงจัดได้ว่าการบริหารของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็งมีการบริหารจัดการที่ดี

4.6 การสังเคราะห์ความสอดคล้องและเชื่อมโยงตามยุทธศาสตร์การวิจัยจากงานวิจัยทั้ง 5 เรื่อง ได้ชี้ให้เห็นถึงผลการดำเนินงานของนักวิจัยที่ได้ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และคณะบริหารศาสตร์ ทั้งนี้เพราะงานวิจัยทั้ง 5 เรื่องจัดได้ว่าเป็นงานวิจัยพื้นฐานที่ศึกษาและพัฒนาด้านเศรษฐกิจของชุมชนอันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการที่ 2 ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ต้องการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและโดดเด่นเป็นชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มาตรการที่ 3 ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัยและสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่และ มาตรการที่ 6 ที่เป็นการเผยแพร่ ประยุกต์ใช้ จัดการความรู้ การบูรณาการวิจัย การเรียนการสอน บริการวิชาการ เชื่อมโยงงานวิจัยสู่อุตสาหกรรมซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา นับได้ว่าเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัยและให้มีพื้นที่การทำงานให้มากขึ้น สำหรับความสอดคล้องและเชื่อมโยงตามมาตรการของคณะพบว่าเชื่อมโยงใน 2 มาตรการคือ ข้อ 1 เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของนักวิจัย และสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ และข้อ 5 สนับสนุนส่งเสริมการเผยแพร่งานวิจัยใน

ระดับชาติ และนานาชาติ เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน การวิจัย แบบบูรณาการ การบริการวิชาการ และพัฒนาสังคม จึงนับได้ว่าเป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์และมาตรการได้เป็นอย่างดี

4.7 การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงตามหลักสูตรของคณะบริหารศาสตร์จากงานวิจัยทั้ง 5 เรื่อง ประกอบด้วย (1) การจัดการความรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง(2)รูปแบบการบริหารจัดการหนี้สินของชุมชนบ้านโนนเค็ง ตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี(3) รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรและการจัดการตลาดกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ปลอดสารพิษบ้านราษฎร์เจริญ ตำบลท่าลาด อำเภอวารินชำราบ (4) รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มธนาคารสัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกอก ด้วยการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และ(5)รูปแบบการบริหารจัดการบัญชีของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อพัฒนาสู่การเป็นธนาคารชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็ง จากงานวิจัยดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงความพยายามของนักวิจัยที่เป็นอาจารย์ในสังกัดคณะบริหารศาสตร์ที่พยายามสร้างความเชี่ยวชาญให้เกิดขึ้นกับตนเอง อันจะเป็นผลนำไปสู่การสร้างความรู้ที่จะนำไปแก้ปัญหาให้กับสังคมท้องถิ่น และจากการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับสาขาที่เปิดสอนของคณะบริหารศาสตร์ในปัจจุบัน 3 สาขา คือ (1) สาขาการบัญชีและการเงิน (2)สาขาบริหารธุรกิจ และ (3) สาขาการจัดการเฉพาะด้าน นับได้ว่างานวิจัยทั้ง 5 เรื่องมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของคณะบริหารศาสตร์ และหากจะพิจารณาถึงความสอดคล้องตามสาขาจะพบว่ามีความสอดคล้องและเชื่อมโยงทุกสาขาและทุกหลักสูตร หากแต่จะมากขึ้นน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งสามารถจำแนกตามความสอดคล้องตามสาขาได้ดังนี้ เรื่องที่ 1 สอดคล้องกับสาขาบริหารธุรกิจและสาขาการบัญชีและการเงิน เรื่องที่ 2 สอดคล้องกับสาขาการบัญชีและการเงินและสาขาบริหารธุรกิจเรื่องที่ 3 สอดคล้องกับสาขาบริหารธุรกิจและสาขาการบัญชีและการเงิน เรื่องที่ 4 สอดคล้องกับสาขาการบัญชีและการเงิน และสาขาบริหารธุรกิจ การจัดการเฉพาะด้าน เรื่องที่ 5 สอดคล้องกับสาขาการบัญชีและการเงิน และสาขาบริหารธุรกิจ การจัดการเฉพาะด้าน สามารถเขียนเป็นภาพความเชื่อมโยงและสอดคล้องได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความสอดคล้องและเชื่อมโยงของงานวิจัยกับสาขาที่เปิดสอนของคณะบริหารศาสตร์

4.8 การวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินการวิจัยตามยุทธศาสตร์ และมาตรการของคณะบริหารศาสตร์และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในช่วงที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนซึ่งผู้วิจัยขอสรุปเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. **ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ** จากงานวิจัยทั้ง 5 เรื่องได้ส่งผลให้ชุมชนได้มีการตื่นตัวในกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนาอาชีพของตนเองในการประกอบอาชีพ ตลอดทั้งการที่จะอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมที่เป็นพื้นฐานอาชีพของคนในชุมชนให้มีความสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นชุมชนเกิดความตระหนักรู้ในเรื่องของหนี้สินมากขึ้น อีกทั้งได้เกิดแนวคิดในการที่จะหารายได้ ลดรายจ่ายและส่งเสริมการออมให้มากขึ้น จนกระทั่งพัฒนาสู่การเป็นสถาบันการเงินชุมชนเพื่อสร้างหลักประกันให้กับสมาชิกในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาตนเองและชุมชนไปสู่ชุมชนพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญในการที่จะเป็นผู้ประกอบการเองเพื่อลดช่องว่างทางการตลาด โดยนักวิจัยได้พยายามฝึกให้ชุมชนได้เป็นผู้ประกอบการเอง นับได้ว่าเป็นการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นพ่อค้าไปในตัว อันจะนำไปสู่การสร้างอาชีพที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

2. ผลกระทบด้านสังคมชุมชนในพื้นที่วิจัยทั้ง 5 เรื่อง เกิดเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น นับเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาตนเองและชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

5. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จากกระบวนการวิจัยที่ผ่านมา นับได้ว่าคณะบริหารศาสตร์สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปณิธานของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ว่า “มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีสร้างสติและปัญญา แก่สังคม บนพื้นฐานความพอเพียง” ทั้งนี้เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้และสร้างความรู้แบบใหม่ โดยการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนเพื่อแก้ไขให้กับชุมชน (Project Base Research) มีกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ และต่อเนื่อง แล้วเกิดความรู้ใหม่เพื่อนำมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษา จึงนับได้ว่าเป็นกระบวนการใหม่ที่คณะบริหารศาสตร์ได้นำไปใช้ในการขับเคลื่อนงานวิจัย ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ การสร้างคน การสร้างงาน การสร้างการเรียนรู้ – ความรู้ การสร้างเครือข่าย และการสร้างกลไกเพื่อความยั่งยืน กล่าวคือ

5.1 การสร้างคน นอกจากคณะบริหารศาสตร์จะทำหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตเพื่อให้มีวิชาความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพและไปเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงได้แล้ว จากกระบวนการวิจัยยังได้กระตุ้นให้เกิดผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในชุมชนด้วย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความตระหนักรู้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตและการเป็นผู้ประกอบการที่ดี

5.2 การสร้างงาน เป็นกระบวนการวิเคราะห์งาน วิเคราะห์อาชีพ วิเคราะห์โอกาส และวิเคราะห์ศักยภาพของคนในพื้นที่ เพื่อทำให้เกิดอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

5.3 การสร้างการเรียนรู้ – ความรู้ นับเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เกิดเวทีการเรียนรู้ ดังนั้นในกระบวนการวิจัยจึงมีเป้าหมายที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้ในการสร้างและการพัฒนาอาชีพที่ดี อันจะนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการที่ดีต่อไปในสังคม

5.4 การสร้างเครือข่าย นับเป็นการแสวงหาและเปิดโอกาสให้กับคณะบริหารศาสตร์และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในการสร้างความรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การสร้างผู้ประกอบการใหม่เพื่อสังคม ตลอดจนทั้งเป็นการพัฒนาทุน เพราะในคณะบริหารศาสตร์และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีมีทุนน้อย ดังนั้นการมีเครือข่ายจะเป็นการเสริมศักยภาพด้านทุนให้สามารถทำงานได้ดีขึ้น

5.5 การสร้างกลไกเพื่อความยั่งยืน คณะบริหารศาสตร์ได้ส่งเสริมและกระตุ้นให้อาจารย์ทำวิจัยอย่างต่อเนื่องโดยสนับสนุนทุนวิจัย การนับภาระงาน (KPI) เพื่อความก้าวหน้าในสายงานตลอดทั้งการตกลงความร่วมมือ (MOU) กับองค์กรภาคีเครือข่ายต่างๆ ทั้งทางด้านวิชาการ องค์กรด้านธุรกิจ และแหล่งทุนต่างๆ เพื่อเสริมสร้างการทำงานให้เกิดความต่อเนื่อง

จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นับว่าเป็นสิ่งที่ได้จากการระดมการวิจัยเพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่น ที่ทีม
นักวิจัยของคณะบริหารศาสตร์ได้พยายามปรับตัว เพื่อเชื่อมโยงและมีการบูรณาการด้านการเรียนการสอน
การวิจัย ให้เข้ากับบริบทของสังคมท้องถิ่น นับว่าเป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่ง
สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องพัฒนาต่อไป

6. สรุป

1. จากการรวบรวมงานวิจัยเพื่อรับใช้สังคมท้องถิ่นของคณะบริหารศาสตร์ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ
ในช่วงปี 2554 - 2556 พบว่ามีทั้งหมด 5 เรื่อง พบว่ามีนักวิจัยที่ดำเนินงานทั้งหมด 11 คน งานวิจัยทุกเรื่องใช้
วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพพร้อม
ด้วย

2. การวิเคราะห์งานวิจัยทั้ง 5 เรื่องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของมหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี และของคณะบริหารศาสตร์ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนทั้ง 10 สูตร
ของคณะ แต่หากจะพิจารณาความเกี่ยวข้องกับสาขาที่จัดการเรียนการสอนในปัจจุบันซึ่งมี 3 สาขา คือ
สาขาการบัญชีและการเงิน ประกอบด้วยเรื่องที่ 2 3 4 และ 5 สาขาบริหารธุรกิจ ประกอบด้วยเรื่องที่ 12 และ
3 และสาขาการจัดการเฉพาะด้าน 34 และ 5 ซึ่งจะมีความเกี่ยวเนื่องกันอยู่ค่อนข้างมาก นอกจากนั้นยัง
พบว่างานวิจัยทั้ง 5 เรื่องได้สร้างความตระหนักรู้ในการดำเนินชีวิต ความตระหนักรู้ในเรื่องหนี้สิน รู้จักการ
ออม และการจัดการความรู้ในการประกอบอาชีพโดยเฉพาะในเรื่องของการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐาน
ของกลุ่มเป้าหมาย อันจะนำไปสู่ความผาสุกในการดำเนินชีวิตต่อไป

3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการใหม่ที่คณะได้นำไปใช้ในการขับเคลื่อนงานวิจัย
ส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ 5 ด้าน คือการสร้างคน การสร้างงาน การสร้างการเรียนรู้ – ความรู้ การ
สร้างเครือข่าย และการสร้างกลไกเพื่อความยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

7. ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานวิจัยพบว่าโครงการวิจัยแต่ละเรื่องเป็นโครงการวิจัยที่มีระยะเวลาสั้นเพียง 1-2
ปี ซึ่งอาจจะยังไม่เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน กลุ่มเป้าหมายยังไม่สามารถ
พึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นคณะบริหารศาสตร์ และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีจะต้องมีกลไกที่จะสนับสนุนให้
การวิจัยต่อยอดเพื่อจะได้สร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มเป้าหมายอย่างยั่งยืน

8. บรรณานุกรม

- รุ่งรัมย์ บุญดาว อุทัย อันพิมพ์ รินทร์ภักดิ์ ชัยหิรัญกิตติ ณรงค์ศักดิ์ ธงอาสา และดร.เหมววรรณ
 เหมะนัค.2556. รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการหนี้สินของชุมชนบ้านโนนเค็ง ตำบล
 คำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
 125 หน้า.
- รัชณี แสงศิริ. 2554. รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการบัญชีของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อ
 พัฒนาสู่การเป็นธนาคารชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนเค็ง.
 คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 117หน้า.
- รัชณี แสงศิริ และปวีณา คำพุกกะ. 2555. รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มธนาคาร
 สัจจะออมทรัพย์บ้านศรีโคกออกโดยการพึ่งตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง.
 คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 157หน้า.
- สุมาลี เกยวิจิตร สุขวิทย์ ไสภาพล สุภาวดี ขุนทองจันทร์ และผศ.ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. 2556. รายงานการ
 วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรและการจัดการตลาดกลุ่มผลิตข้าวอินทรีย์ปลอดสารพิษ
 บ้านราษฎร์เจริญ ตำบลท่าลาด อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.คณะบริหารศาสตร์
 มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.104 หน้า.
- อุทัย อันพิมพ์ บุญส่ง เอกพงษ์ สุขวิทย์ ไสภาพล และรินทร์ภักดิ์ ชัยหิรัญกิตติ. 2556. รายงานการวิจัยเรื่อง
 การจัดการความรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจ
 พอเพียง ระยะที่ 1 คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 132 หน้า.